

kraticama (notama i abrevijaturama) glagoljskim.

Najnovijim svojim djelom veliki je slavista zasvjedočio zamjenu mnogostručnost. Njegovo će ime za slavensku paleografiju isto da znači, što Wattenbachovo ili Sichelovo za latinsku. *Dr. Svetozar Ritig.*

Dr. Gerh. Rauschen. Dr. Jak. Marx. Dr. Jak. Schmidt: Illustrierte Kirchengeschichte. Wien. 1911.—12. Verlag der Leogesellschaft. Heft 1.—17. à 70 H.

Pred nama je 17 svezaka slikama urešene crkvene povijesti, što ju nakladom bečkog „Leonovog društva“ izdaju tri čuvena stručnjaka na polju crkvene povijesti: Rauschen, Marx i Schmidt. Rauschen je obradio stari vijek, Marx srednji, a Schmidt novi vijek. Knjiga dosada broji 544 stranice a dopire do konca „Kulturkampfa“ u Njemačkoj. Još treba da izađu od prilike 3 sveska, u kojima će se orisati povijest crkve Kristove u njemačkim zemljama u najnovije doba.

Ilustrovanu povijest bečkog „Leonovog društva“ možemo s najvećim veseljem pozdraviti. U njoj dobivamo novi valjan kompendij crkvene povijesti. Karakteristika njegovaja je ta, da u kratkoj, jezgrovitoj formi kazuje sve, što se važno u crkvi Kristovoj dogodilo. Upravo je začudno, kako je auktorima pošlo za rukom da tako kratko i jezgrovito, ali i iscrpivo i potpuno obrade baš one dijelove povijesti, u kojima su drugi auktori obično tako razvučeni i nepregledni, kao primjerice borba Hohenstaufovaca protiv sv. Stolice, reformacija u Njemačkoj, francuska revolucija i t. d.

Pojedini paragrafi lijepo su zaokruženi, te obuhvataju redovno neku cjelinu. I što je još ljepše, građa pojedinog odsjeka, pojedinog paragrafa zgodno je podijeljena, zato i pregledna. Razdioba ova nije dođuše označena brojkama, ali je označena tiskom i posebnim kratkim naslovima. Kao primjer ovakove metodičke obradbe navodimo § 71., koji govori o prosjačkim redovima (Str. 277—283). Raspored paragrafa je ovaj: 1. Važnost i zamašaj prosjačkih redova. 2. Njihova karak-

teristika. 3. Dominikanci. 4. Franciskani. 5. Drugi i treći red sv. Franje. 6. Prepirke među Franjevcima. 7. Prosjački redovi i svjetovni kler. Nebitne i manje važne stvari tiskane su sitnijim pismenima. U ovako preglednom obrađivanju odlikuje se osobito Marx, pa zato je srednji vijek i najbolje i najpreglednije obrađen. Za Marxom znatno zaostaje Schmidt, pa su zato neki dijelovi povijesti novoga vijeka relativno preopširni (n. pr. galikanizam i janzenizam u 17. vijeku), pojedini pak odsjeci nisu tako zaobljeni i pregledno uređeni.

Ma da su auktori pazili na nužnu kratkoću, ipak je kod svih važnijih lica dovoljno označen njihov značaj. Tako primjerice potpuno zadovoljavaju karakteristike Gregorija VII., Aleksandra III., Inocencija III., karakteristike sv. otaca i crkvenih pisaca i t. d.

Auktori su se mnogo obazirali na kulturnu povijest, na crkvenu umjetnost, arhitekturu, plastiku, slikarstvo, pjesništvo (sr. str. 309—318!), na čudoredni i vjerski život vjernika u pojedino doba. Tim dijelovima posvećuju razmjerno više pažnje no drugi pisci crkvenih povijesti. — Crkvena znanost, humanizam, inkvizicija i slične partije nisu odviše opširne, ali zato stručne i jezgrovite, te sadržavaju sve!

Knjiga nema citacija ispod teksta, ali to joj ne oduzima vrijednosti. Valjana obradba i priznato ime auktora jamči za njenu vrijednost. Knjiga se preporučuje i lijepim stilom, koji je zbijen, ozbiljan, ali mjestimice poletan i čuvstven.

Što knjigu osobitim načinom i široj publici preporučuje jesu slike, kojima je urešena. Auktori su zbilja urešili svoje djelo krasnim i zanimljivim slikama, i to slikama uzetim većinom iz onog doba, kojemu sam predmet pripada. Zato imade u djelu mnogo otisaka novaca, diploma, slika uzetih sa stijena, sa staklenih prozora, iz povelja, rukopisa, drvoreza, imade i portreta i fotografskih snimaka.

Knjigu smatramo radi jezgrovitosti i iscrpivosti osobito zgodnim kompendijem za školsku porabu bogoslova.

Dr. K. Dočkal.

Dr. Albert Ruville: Na trag k svetoy crkvi. Doživljaji i spoznaje jednog obraćenika.

Preveo Zbor duh. mladeži u Senju, 1912. str. 193. Cijena K 1'20, vez. K 1'80.

Ovo lijepo djelo njemačkog konvertita, o kojem je već bilo opširnije govora u ovoj Smotri (god. 1910. str. 95—96), predleži evo i u hrvatskom prijevodu. Usporedio sam prijevod s originalom i moram priznati, da je prijevod točan i gladak, te se ugodno čita. Ne znam, zašto su nekoje grčke riječi izostavljene (n. pr. str. 86), zašto je Pizzaro nazvan Franc? Neispravno je u dodatku tiskano ime Granderaatha (Grandrath — i u originalu tako). Zgodno je, što je u uvodu u kratko skiciran životopis Ruville-a.

Svaki bi morao to djelo sebi nabaviti, čitati ga i proučavati, a napose hrvatska mladost, kojemu je posvećeno. Osobito ga preporučujem radi vrsnog sadržaja i lijepog prijevoda.

Dr. Leopold.

Dr. Heinrich Swoboda: Das Konzil von Trient. Sein Schaulplatz, Verlauf und Ertrag. Wien 1912. Verlag der Leogesellschaft Pr. K 6'— S. 132.

Bečko „Leonovo društvo“ izdalo je ovu knjigu kao svečanu ediciju prigodom 23. internacionalnog euharističkog kongresa. Oko izdanja knjige trudila se teološka sekcija „Leonova društva“, a na čelu joj poznati bečki profesor i organizator dr. H. Swoboda. Knjiga opisuje povijest tridentskog sabora, ali ne na način obične historijske rasprave, koju piše jedna ruka, već na način profesora Swobode, koji znađe organizirati i znanstveni rad, koji znađe okupiti oko sebe učenjake i porazdijeliti među njih posao.

Na djelu je radilo 8 raznih stručnjaka. Svaki je promatrao tridentski sabor sa svog gledišta. Najprije je prof. Vincencije Casagrande, ravnatelj diecezanskog muzeja u Tridentu, orisao samo pozorište sabora, to jest grad, kakav je sada i kakav je bio u vrijeme sabora. Posebnu brigu posvetio je tridentskim crkvama i palačama, u kojima prebivahu saborski oci. Citatelja ugodno dira onaj pietet, s kojim govori o starim spomenicima. — Dr. Baltazar Rimbl, profesor bogoslovlja u Tridentu, ras-

pravlja na drugom mjestu o spoljašnjoj povijesti tridentskog sabora. Njegov je prikaz vrlo vjeran i podroban, sadržava mnogo zanimljivih podataka o tečaju sabora, o prilikama u gradu, pojedinim saborskim ocima. Rimblova radnja služi kao podloga svim ostalim člancima u knjizi. — Privatni docentat Dr. Ernst Tomek iz Beča ogledao je tridentski sabor s dogmatske strane. Njegov je članak i kraj obilja gradiva prema drugima nešto slabiji i zato, što nema pravoga razdjeljenja i zato, što se odviše obazire na Harnacka; polemički ton u tako uzvišenom predmetu, kakav je dogmatika tridentskog sabora, uzimaju članku nužno dostojanstvo. — Vrlo lijep, jezgrovit, i pregledan je članak bečkog profesora dra Josipa Lehnnera: „Sabor tridentski i presv. Euharistija.“ Iz ovoga se članka vidi, kako su i zagrebački biskupi imali velikoga dijela u raspravama o presv. Euharistiji. Pavao II. Gregorijanec sastavljao je još sa sedmoricom one glasovite kanone o presv. Euharistiji u 13. sjednici g. 1551., a Juraj I. Drašković kao poslanik cara Ferdinanda II. zauzeo se mnogo za porabu kaleža kod pričesti svjetovnjaka. — Profesor moralke na bečkom sveučilištu dr. Fran Schindler napisao je za knjigu članak: „Ideal kršćanskoga života prema zaključcima tridentskog sabora“, obradio je dakle moralnu stranu. Članak je kratak, ali pun, lijepo razdijeljen i upravo elegantan. — Sa pastoralne strane obradio je tridentski sabor sâm dr. H. Swoboda u dosta iscrpnoj radnji „Slika dobrog pastira na tridentskom saboru.“ Zanimljivim načinom opisuje, što je sve sabor odredio za uspješnu dušobrižničku službu i pokazuje, kako su te odredbe mudre i trajne. Na nama je da sliku dobrog pastira od tridentskog sabora naslikanu u naše vrijeme oživotvorimo. — Reformni rad sabora u crkvenopravnom svijetlu ocrtao je bečki profesor dr. Fran Zehetbauer. Njegov je nacrt stručan i jasan. Navodi crkveno-pravne odredbe sabora o Sv. Pismu, o propovjedničkoj službi, o dužnosti rezidencije, biskupskoj vlasti, beneficijama, patronatskom pravu, o raznim crkvenim službama i njihovu podjeljivanju, o crkvenim sudovima, o cr-